

Latvijas iedzīvotāju attieksme pret korupciju

2001. gada marts

Satura rādītājs

Tehniskā informācija.....	3
Terminu skaidrojums	4
Korupcijas vērtējums	5
Sfēras, kurās korupcija ir visspēcīgākā	8
Viedoklis par korupcijas izplatību valstī	11
Valdības nostāja korupcijas apkarošanas jautājumā	13
Personīgā līdzdalība korupcijas izplatības novēršanā (ierobežošanā) Latvijā	16
Aptaujā izmantotā anketa	20

Tehniskā informācija

ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1003 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā un nacionālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (100 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 15.03.2001. līdz 22.03.2001.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU*

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	Latvijas Valsts Statistikas komitejas dati uz 01.01.2000
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	35.4	34.0	34.0
Vidzeme	20.4	22.0	22.0
Kurzeme	10.4	11.0	11.0
Zemgale	19.9	17.1	17.0
Latgale	13.9	15.9	16.0

DZIMUMS

Vīrieši	45.4	46.8	46.3
Sievietes	54.6	53.2	53.7

TAUTĪBA

Latvieši	61.1	55.7	55.1
Citi	38.9	44.3	44.9

VECUMS

18 - 24 g.v.	13.1	12.9	13.0
25 - 34 g.v.	18.8	18.7	19.9
35 - 44 g.v.	21.8	21.8	20.6
45 - 54 g.v.	19.6	20.0	16.6
55 - 74 g.v.	26.6	26.6	29.9

STATUSS

Strādājošie	61.3	61.2
Nestrādājošie	38.7	38.8

IZGLĪTĪBA

Pamata	12.8	13.3
Vidējā	65.5	65.5
Augstākā	21.7	21.2

PILSONĪBA

LR pilsoņi	79.7	76.9
Respondenti bez LR pilsonības	20.3	23.1

* Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai

Terminu skaidrojums

IZLASE

Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis

REĢIONS

Rīga - Rīgas pilsēta.

Vidzeme - Jūrmalas pilsēta, Rīgas, Limbažu, Valmieras, Cēsu, Gulbenes, Alūksnes, Valkas, Madonas, Ogres rajoni.

Kurzeme - Liepājas, Talsu, Ventspils, Kuldīgas, Saldus rajoni.

Zemgale - Dobeles, Tukuma, Jelgavas, Bauskas, Jēkabpils, Aizkraukles rajoni.

Latgale - Preiļu, Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas, Balvu, Krāslavas rajoni.

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Rīga - Rīgas pilsēta

Cita pilsēta - Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, rajonu centri, citas pilsētas.

Lauki - pagasti, lauku viensētas.

IZGLĪTĪBA

Pamata - respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību.

Vidējā - respondents ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību.

Augstākā - respondents ar augstāko izglītību.

NODARBINĀTĪBAS SFĒRA

Valsts sektors - respondenti, kuri strādā valsts iestādēs vai uzņēmumos ar valsts kapitālu.

Privātais sektors - respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.

Nestrādā - respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.

Cits - respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

NODARBOŠANĀS

Vadītājs, menedžeris- uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs

Speciālists - profesionāls speciālists savā nozarē, kas nav vadošā amatā

Kalpotājs - kalpotājs valsts iestādē, ierēdnis

Strādnieks - ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā

Zemnieks - persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā

Ir savs uzņēmums, individuālais darbs- pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks

Pensionārs - persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu

Skolnieks, students - persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm

Mājsaimniece- persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu

Bezdarbnieks- persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā

IENĀKUMU LĪMENIS

Ienākumi uz vienu ģimenes locekli, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.)

Zemi - līdz Ls42

Vidēji - no Ls43 līdz Ls84

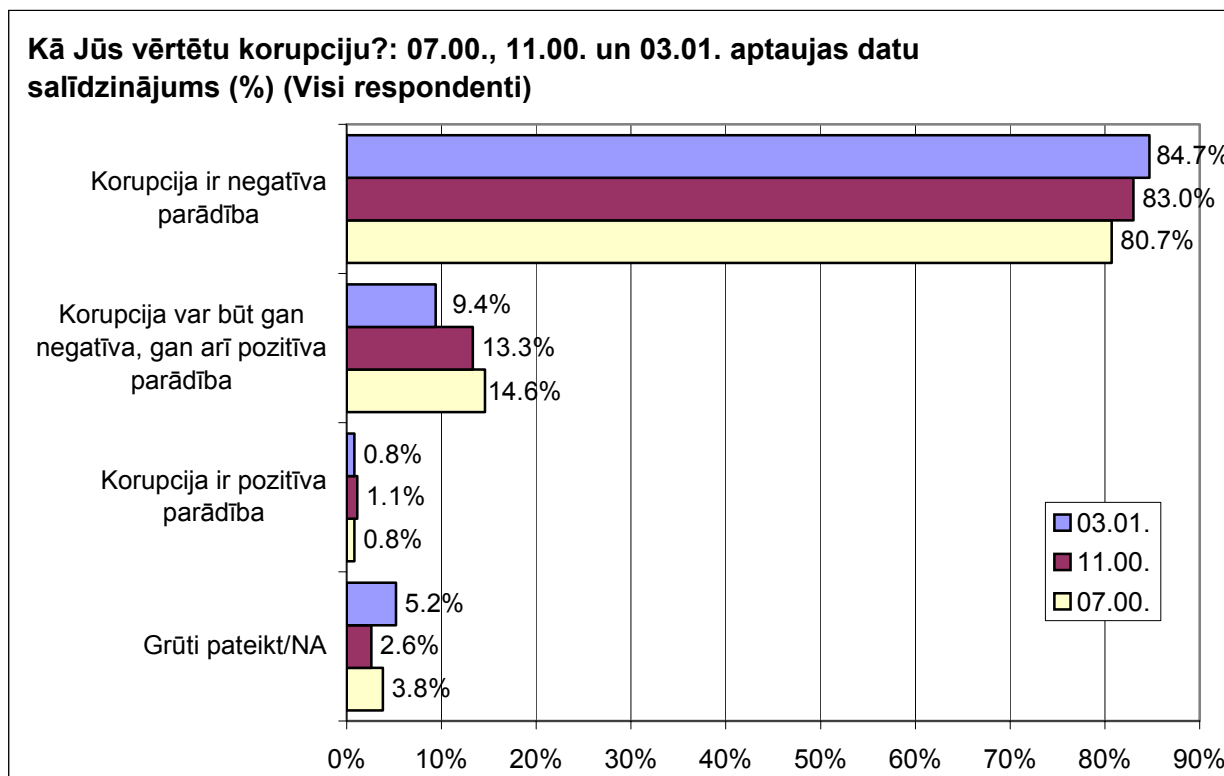
Vidēji augsti - no Ls85 līdz Ls126

Augsti - Ls127 un vairāk

Korupcijas vērtējums

Lai noskaidrotu, kā Latvijas iedzīvotāji vērtē korupciju, viņiem tika uzdots attiecīgs jautājums. Respondenti savu vērtējumu varēja sniegt, atzīmējot vienu no piedāvātajām atbilžu alternatīvām: “korupcija ir negatīva parādība”, “korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība” un “korupcija ir pozitīva parādība”.

Lai veiktu detalizētāku analīzi, salīdzinājumam ir izmantoti arī 2000. gada jūlijā un 2000. gada novembrī veikto aptauju dati.

Kā liecina iegūtie rezultāti, līdzīgi kā abās iepriekš veiktajās aptaujās, arī šajā visbiežāk Latvijas iedzīvotāji korupciju vērtē kā *negatīvu parādību* (84.7%). Salīdzinoši tikai 9.4% aptaujas dalībnieku ir pieļāvuši, ka korupcija var būt *gan negatīva, gan arī pozitīva parādība*. Ļoti neliels aptaujāto skaits uzskata, ka korupcija ir *pozitīva parādība* (0.8%). Savukārt 5.2% respondentu nav spējuši paust konkrētu nostāju šajā jautājumā.

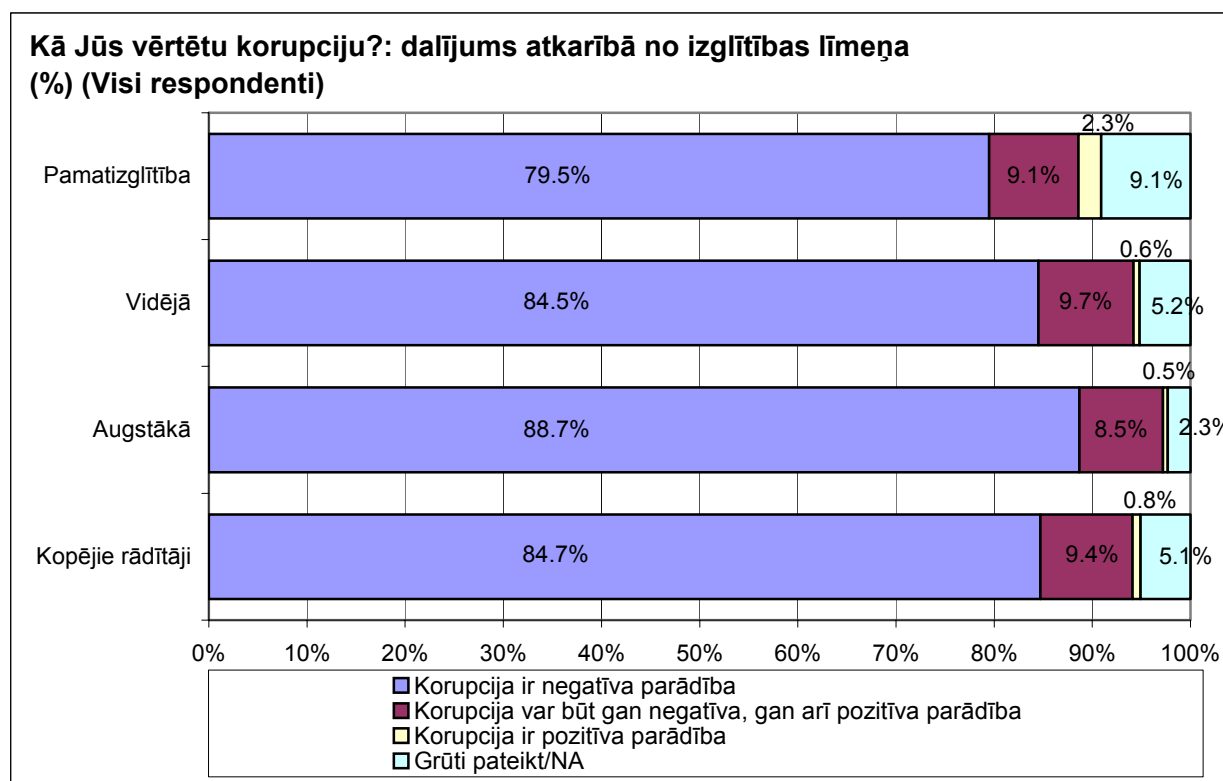
Salīdzinot ar 2000.gada jūlija aptaujas datiem, atklājas, ka šajā laikā posmā relatīvi ir pieaudzis to respondentu skaits, kuri uzskata, ka korupcija ir *negatīva parādība* (par 4%), bet nedaudz ir samazinājies to aptaujas dalībnieku skaits, kuri ir norādījuši, ka korupcija var būt *gan pozitīva, gan negatīva parādība* (par 5.2%).

Līdzīgi kā 2000. gada jūlija aptaujā, arī šajā aptaujā vīrieši (11.9%) salīdzinoši biežāk kā sievietes (7.1%) ir minējuši, ka korupcija var būt *gan pozitīva, gan arī negatīva parādība*. Raksturojot izmaiņas, atklājas, ka salīdzinot ar 2000. gada novembrī veikto aptauju, šajā aptaujā sievietes (par 5.9%) ir retāk atzīmējušas, ka korupcija var būt *gan pozitīva, gan arī negatīva parādība*, biežāk norādot (par 4.5%), ka korupcija ir *negatīva parādība*.

Atšķirībā no abām iepriekš veiktajām aptaujām, šajā aptaujā attiecībā pret korupciju viskritiskāk noskaņotie ir izrādījušie respondenti vecumā no 45 – 54 gadiem. Viņi caurmērā visbiežāk ir minējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība* (88.5%). Turpretī gados jaunākie aptaujas dalībnieki nav tik kritiski savā vērtējumā. Salīdzinoši 75.0% gados visjaunāko (18 līdz 24 g.v.) respondentu ir minējuši, ka korupcija ir *negatīva*

parādība. Jāatzīmē, ka gados visjaunākie aptaujas dalībnieki vidēji biežāk ir norādījuši, ka korupcija var būt gan *negatīva*, gan arī *pozitīva parādība* (17.2%). Salīdzinot ar iepriekš (2000.gada novembrī) veikto aptauju, kritiska nostāja šajā jautājumā visstraujāk ir pieaugusi respondentu vidū vecumā no 25 līdz 34 gadiem; viņi par 10.7% biežāk kā iepriekš veiktajā aptaujā ir atzīmējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība* (11.00. – 74.9%; 03.01. – 85.6%). Interesanti, ka, salīdzinot ar iepriekš veikto aptauju, gados visvecākie respondenti (virs 55 g.v.) ir nedaudz retāk akcentējuši korupciju kā *negatīvu parādību* (par 4.7%) (11.00. – 90.8%; 03.01. – 86.1%).

Sekojošā grafikā ir attēlotas respondentu atbildes uz jautājumu: “Kā Jūs vērtētu korupciju?” dažādās izglītības grupās.

Grafikā redzamie rezultāti atspoguļo sakarību, ka aptaujas dalībnieki ar augstāku izglītības līmeni biežāk tiecas vērtēt korupciju kā negatīvu parādību. Tā 88.7% respondentu ar augstāko izglītību, 84.5% - ar vidējo izglītību un 79.5% - ar pamatizglītību uzskata, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Līdzīga sakarība bija vērojama arī 2000. gada novembra aptaujā, bet pretēja tendence atklājās 2000. gada jūlijā veiktajā aptaujā, kad korupciju kā *negatīvu parādību* biežāk minēja aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību kā aptaujas dalībnieki ar vidējo vai augstāko izglītību. Jāatzīmē, ka šajā aptaujā respondenti ar pamatizglītību nedaudz biežāk ir atturējušies paust konkrētu nostāju šajā jautājumā (atbilde: “grūti pateikt/NA”) (9.1%).

Iegūtie rezultāti atkarībā no respondentu tautības, liecina, ka latviešu un cittautiešu viedoklī nozīmīgas atšķirības nav vērojamas. Tā 84.6% latviešu un 84.9% cittautiešu ir minējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Salīdzinot ar iepriekš (2000.gada novembrī) veikto aptauju, latviešu un cittautiešu nostāja šajā jautājumā ir izlīdzinājusies. Jāatzīmē, ka iepriekš veiktajā aptaujā kritiskāk noskaņoti bija latvieši.

Līdzīga sakarība kā tautību griezumā atklājas arī atkarībā no aptaujas dalībnieku pilsonības. Gan to, ka korupcija ir *negatīva parādība*, gan arī to, ka tā var būt gan *negatīva*, gan arī *pozitīva parādība*, kā arī tikai *pozitīva parādība* ir norādījis līdzīgs skaits aptaujāto LR pilsoņu un respondentu bez LR pilsonības. Salīdzinot ar iepriekš

(2000.gada novembrī) veikto aptauju, LR pilsoņu un respondentu bez LR pilsonības nostāja šajā jautājumā ir izlīdzinājusies. Jāatzīmē, ka iepriekš veiktajā aptaujā kritiskāk noskaņoti bija LR pilsoņi.

Aptaujas dalībnieku sniegtais vērtējums liecina, ka valsts sektorā strādājošie ir caurmērā kritiskāki korupcijas kā *negatīvas parādības* vērtējumā. 87.9 % valsts sektorā strādājošo ir atzīmējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Salīdzinoši korupciju kā *negatīvu parādību* vērtē 81.6% privātajā sektorā strādājošo. Interesanti, ka privātajā sektorā strādājošie divas reizes biežāk kā valsts sektorā strādājošie ir norādījuši, ka korupcija var būt *gan negatīva, gan arī pozitīva parādība* (attiecīgi: 13.8% un 6.9%). Līdzīga sakarība atklājās arī abās iepriekš veiktajās aptaujās. Raksturojot izmaiņas, jāatzīmē, ka pēdējo astoņu mēnešu (kopš 2000. gada jūlija aptaujas) laikā korupcijas kā *negatīvas parādības* vērtējums ir nedaudz palielinājies gan valsts, gan privātajā sektorā strādājošo vidū (attiecīgi par 5.3% un 3.2%).

Bezdarbnieki (90.2%) vidēji biežāk kā pārējo nodarbinātības grupu pārstāvji ir pauduši viedokli, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Savukārt uzņēmēji (30.3%) caurmērā biežāk ir norādījuši, ka korupcija var būt *gan negatīva, gan arī pozitīva parādība*.

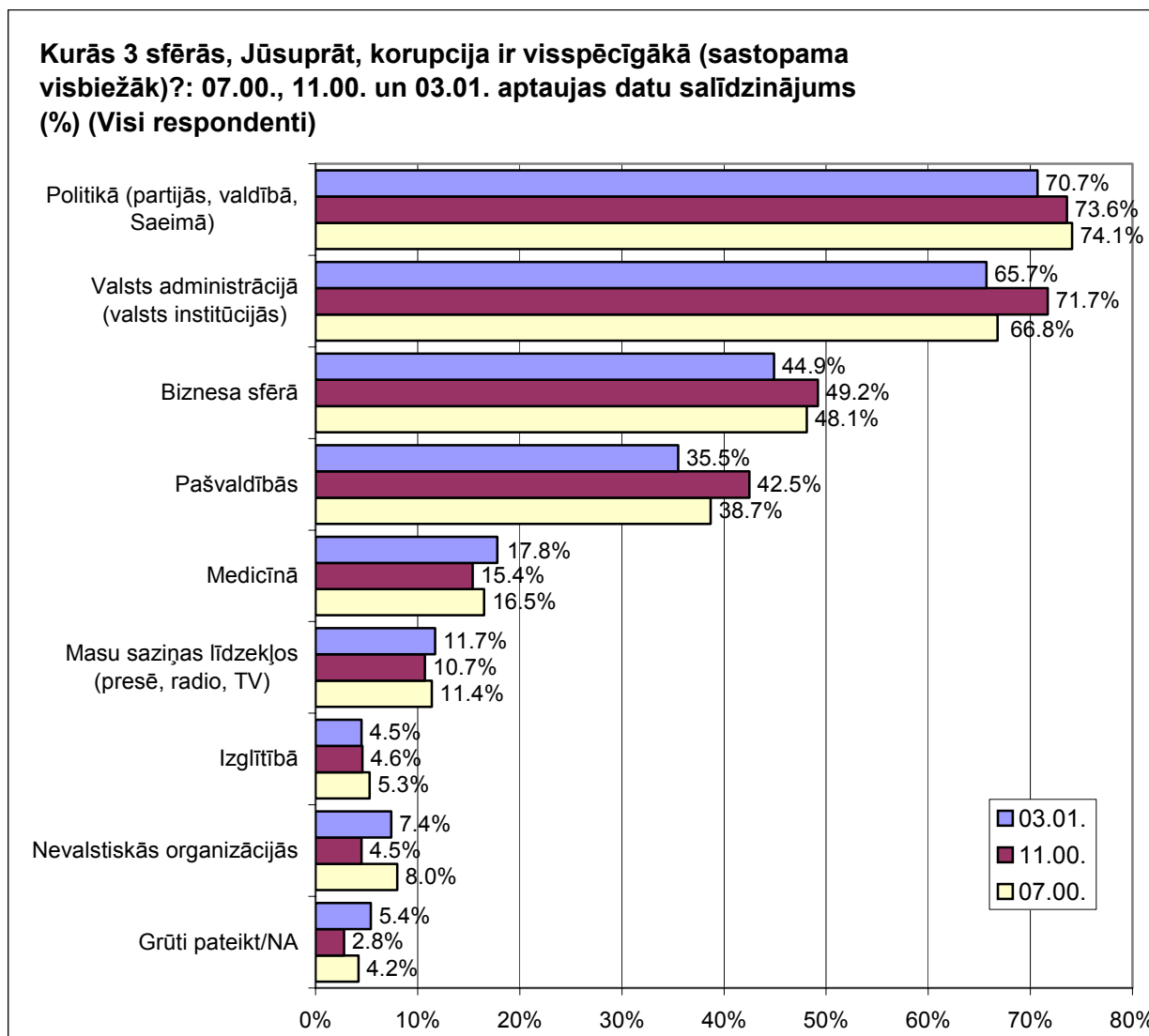
Aptaujā iegūtie rezultāti liecina, ka respondenti ar vidēji augstiem ienākumiem (Ls85 – Ls126) uz vienu ģimenes locekli mēnesī caurmērā biežāk ir minējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība* (88.0%). Savukārt aptaujas dalībnieki ar augstu ienākumu līmeni (virs Ls127) biežāk kā citu ienākumu grupu pārstāvji ir norādījuši, ka korupcija var būt *gan negatīva, gan arī pozitīva parādība* (13.7%). Salīdzinoši pārējo ienākumu grupu pārstāvju vidū šis rādītājs nepārsniedz 8.8%. Tomēr jāatzīmē, ka respondentu vidū ar augstiem ienākumiem vērojama tendence pieaugt korupcijas kā *negatīvas parādības* vērtējumam (07.00. – 63.5%; 11.00. – 72.6%; 03.01 – 86.3%).

Aplūkojot atbilžu sadalījumu atkarībā no reģiona, kurā dzīvo aptaujas dalībnieki, atklājas, ka caurmērā biežāk korupciju kā *negatīvu parādību* ir vērtējuši Vidzemē (88.2%) un Rīgā (87.7%) dzīvojošie. Turklāt, arī salīdzinājumā ar 2000. gada jūlija aptauju, atbildes, ka korupcija ir *negatīva parādība*, vidzemnieki un rīdzinieki ir snieguši biežāk (attiecīgi par 9.6% un 5.6%) To, ka korupcija var būt *gan negatīva, gan arī pozitīva parādība* vidēji biežāk ir norādījuši Kurzemes (13.6%) un Zemgales (12.2%) iedzīvotāji.

Aplūkojot dažādās apdzīvotajās vietās (Rīga, cita pilsēta, lauki) dzīvojošo respondentu atbildes, atklājas, ka Rīgas iedzīvotāji ir kritiskāk noskaņoti kā citu Latvijas pilsētu vai lauku iedzīvotāji. Tā 87.7% rīdzinieku un salīdzinoši 83.6% citu pilsētu un 82.0% lauku iedzīvotāju ir minējuši, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Raksturojot izmaiņas, vēlreiz jāatzīmē, ka Rīgā dzīvojošie respondenti par 5.6% biežāk kā 2000. gada jūlija aptaujā ir norādījuši, ka korupcija ir *negatīva parādība*. Citu Latvijas pilsētu un lauku iedzīvotāju vidū šīs atbildes īpatsvars ir pieaudzis attiecīgi tikai par 3.2% un 2.8%.

Sfēras, kurās korupcija ir visspēcīgākā

Aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums par 3 sfērām, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā. Respondenti varēja atzīmēt kādus no jau piedāvātajiem atbilžu variantiem (“*biznesa sfērā*”, “*valsts administrācijā (valsts institūcijās)*” u.c.) vai brīvi norādīt paši savējās atbildes.

Tā kā respondenti varēja atzīmēt 3 sfēras, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā, tad atbilžu kopējā summa pārsniedz 100%.

Kā liecina grafikā atspoguļotie rezultāti, 70.7% aptaujāto uzskata, ka korupcija visbiežāk ir novērojama *politikā (partijās, valdībā, Saeimā)*. Tālāk minēšanas biežuma ziņā seko: *valsts administrācija (valsts institūcijas)* (65.7%), *biznesa sfēra* (44.9%) un *pašvaldības* (35.5%). Salīdzinoši retāk ir minētas tādas sfēras kā *izglītība* (4.5%) un *nevalstiskās organizācijas* (7.4%).

Tā kā alternatīvu “*citur*” bija izvēlēties salīdzinoši ļoti neliels respondentu skaits (kopumā divi: no tiem viens bija minējis *polīciju* un viens *mitu*), tad šīs atbildes tika pievienotas atbildēm “*valsts administrācijā (valsts institūcijās)*”.

Datu dinamika liecina, ka salīdzinot ar iepriekš (2000. gada novembrī) veikto aptauju, atbildot uz jautājumu: “*Kurās 3 sfērās, Jūsaprāt, korupcija ir visspēcīgākā?*”,

retāk ir nosauktas tādas sfēras kā *pašvaldības, valsts administrācija, biznesa sfēra* (attiecīgi: par 7%, 6% un 4.3%). Relatīvi retāk ir minēts arī, ka korupcija ir sastopama politikā (07.00. – 74.1%; 11.00. – 73.6% un 03.01. – 70.7%).

Tālāk sīkākās sociāldemogrāfiskās grupās tiks analizētas sešas aptaujas dalībnieku biežāk minētās sfēras, kurās, viņuprāt, korupcija ir visspēcīgākā.

Korupcijas izplatību *politikā (partijās, valdībā, Saeimā)* kopumā ir norādījuši 70.7% aptaujāto. Biežāk šo sfēru ir minējuši latvieši kā cittautieši (attiecīgi: 74.0% un 66.5%) un LR pilsoņi kā respondenti bez LR pilsonības (attiecīgi: 72.1% un 65.8%).

Korupcijas izplatību politikā caurmērā biežāk ir atzīmējuši respondenti vecumā no 18 līdz 24 gadiem (80.6%), uzņēmēji (76.1%), zemnieki (81.7%), skolnieki, studenti (75.4%), valsts iestādē strādājošie (74.6%), Vidzemes (78.4%) un Kurzemes (77.2%) reģionos dzīvojošie, kā arī Latvijas lauku iedzīvotāji (75.3%).

Korupcijas pastāvēšanu *valsts administrācijā (valsts institūcijās)* kopumā ir minējuši 65.7% aptaujāto. Vērojama sakarība, ka pieaugot respondentu izglītības līmenim, ir biežāk norādīts, ka korupcija visspēcīgākā ir valsts administrācijā (valsts institūcijās). Tā, piemēram, šo atbildi ir minējuši 56.0% aptaujas dalībnieku ar pamata izglītību, 65.7% - ar vidējo izglītību un 71.9% - ar augstāko izglītību.

Biežāk šo sfēru ir minējuši latvieši kā cittautieši (attiecīgi: 68.1% un 62.7%) un LR pilsoņi kā respondenti bez LR pilsonības (attiecīgi: 66.9% un 61.7%).

Vidēji biežāk valsts administrāciju ir atzīmējuši aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem (68.1%), uzņēmēji (76.0%), zemnieki (81.7%), vadītāji, menedžeri (72.3%), speciālisti (73.8%), respondenti ar zemiem (līdz Ls42) (68.0%) un augstiem (virs Ls127) (83.3%) ienākumiem, kā arī Rīgā (70.1%) un Vidzemē (69.3%) dzīvojošie.

Korupcijas izplatību *biznesa sfērā* ir norādījuši 44.9% respondentu. Caurmērā biežāk biznesa sfēru atzīmējuši respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem (50.8%), valsts iestādēs strādājošie (49.1%), strādnieki (52.0%), zemnieki (55.5%), aptaujas dalībnieki ar zemiem ienākumiem (līdz Ls42) (51.8%) un augstiem (virs Ls127) (48.1%) ienākumiem, Zemgalē (54.0%) un Kurzemē (57.7%) dzīvojošie, kā arī Latvijas lauku iedzīvotāji (49.6%).

To, ka korupcija ir izplatīta *pašvaldībās*, kopumā ir atzīmējuši 35.5% Latvijas iedzīvotāju. Interesanti, ka pašvaldības biežāk ir minējuši cittautieši kā latvieši (attiecīgi: 38.9% un 32.8%) un respondenti bez LR pilsonības kā LR pilsoņi (attiecīgi: 40.1% un 34.1%).

Vidēji biežāk korupcijas izplatību pašvaldībās ir minējuši respondenti vecumgrupā no 25 līdz 34 gadiem (42.4%), strādnieki (40.4%), uzņēmēji (41.1%), māsaimnieces (48.4%), respondenti ar augstiem (virs Ls127) ienākumiem (51.6%), Rīgā (46.1%) dzīvojošie.

Korupcijas izplatību *medicīnā* kopumā minējuši 17.8% aptaujāto. Korupcijas esamību medicīnā caurmērā biežāk norādījuši gados vecākie respondenti (virs 55 g.v.) (20.9%), Latvijas iedzīvotāji ar pamatizglītību (21.5%), pensionāri (23.7%), bezdarbnieki (26.0%), aptaujas dalībnieki ar zemiem (līdz Ls42) (23.8%) ienākumiem, Latgalē (26.4%) un Vidzemē (22.2%) dzīvojošie.

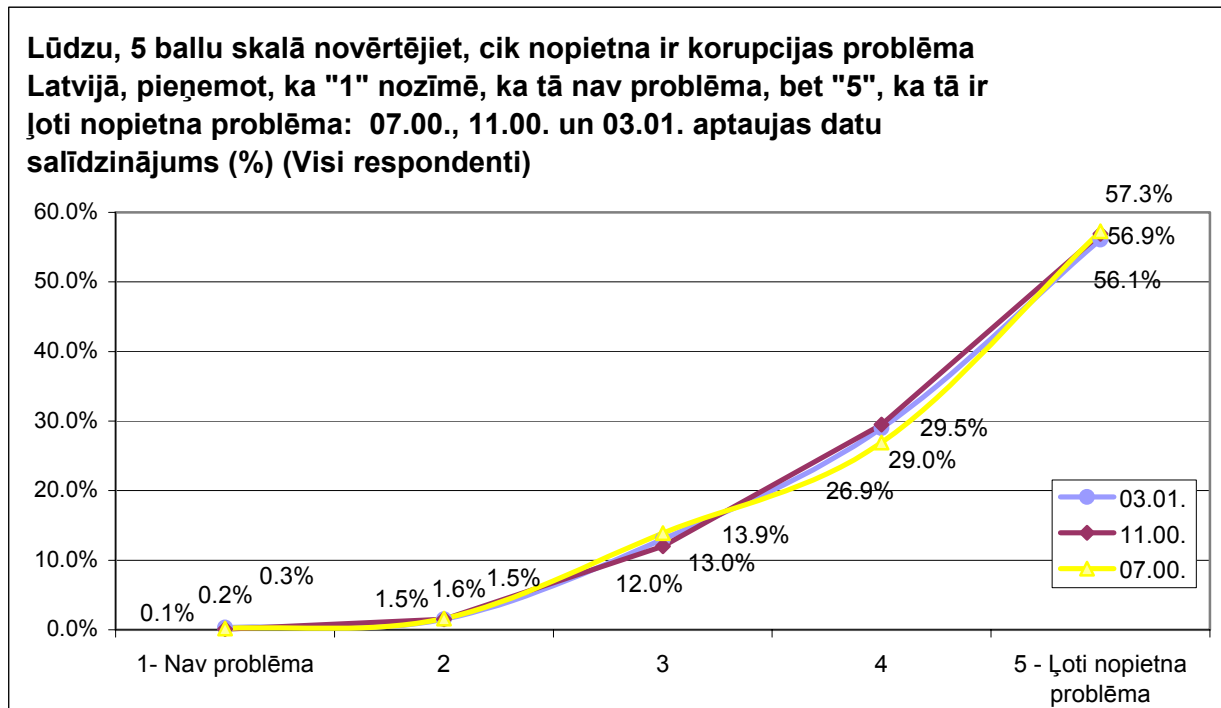
Kopumā 11.7% aptaujāto ir norādījuši, ka korupcija visbiežāk ir novērojama masu saziņas līdzekļos (prese, radio, TV). Sievietes masu saziņas līdzekļus ir minējušas nedaudz biežāk kā vīrieši (attiecīgi: 13.8% un 9.3%).

Salīdzinoši biežāk šo sfēru ir atzīmējuši gados visjaunākie respondenti (18-24 g.v.) (16.8%), mājsaimnieces (26.7%), vadītāji, menedžeri (18.4%), skolnieki, studenti (16.8%).

Jāatzīmē, ka Rīgas (14.0%) un Latvijas lauku (13.4%) iedzīvotāji, salīdzinot ar citu Latvijas pilsētu iedzīvotājiem (9.1%), ir biežāk norādījuši, ka korupcija ir novērojama masu saziņas līdzekļos.

Viedoklis par korupcijas izplatību valstī

Latvijas iedzīvotājiem 5 ballu skalā tika lūgts novērtēt, cik izplatīta un nopietna problēma valstī ir korupcija, pieņemot, ka "1" nozīmē, ka tā nav problēma, bet "5", ka tā ir ļoti nopietna problēma.

2001. gada marta aptaujā iegūtie rezultāti liecina, ka vairāk kā puse respondentu uzskata, ka korupcija Latvijā ir ļoti nopietna problēma (56.1%) un vairāk kā 1/4, ka – tā ir nopietna problēma (29.0%), ko apliecina arī aprēķinātais aritmētiskais vidējais (4.3906).¹ Salīdzinoši tikai 0.3% aptaujāto ir atzīmējuši, ka korupcija valstī nav problēma un 1.5% respondentu ir norādījuši, ka tā ir neliela problēma.

Aplūkojot iepriekšējo (2000. gada jūlija un novembra) aptauju rezultātus, jāatzīst, ka viedoklī par korupcijas izplatību valstī būtiskas izmaiņas astoņu mēnešu laikā nav notikušas.

Aplūkojot iegūtos rezultātus vecuma grupās, līdzīgi kā iepriekš veiktajās aptaujās iezīmējas tendence, ka nedaudz biežāk korupcijas izplatību Latvijā ir norādījuši gados vecākie respondenti. Tā, piemēram, aptaujāto vidū vecumā no 45 līdz 54 gadiem aprēķinātais aritmētiskais vidējais ir 4.5193, bet salīdzinoši vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem šis rādītājs ir 4.2112.

Korupciju kā nopietnu problēmu relatīvi biežāk ir vērtējuši zemnieki (4.5687) un pensionāri (4.5262).

Caurmērā nedaudz kritiskāki, vērtējot korupcijas izplatību Latvijā, ir izrādījušies respondenti ar vidējiem ienākumiem (Ls43-Ls84) (4.4853).

Arī Kurzemē un Vidzemē dzīvojošie relatīvi biežāk kā pārējo reģionu pārstāvji ir norādījuši uz korupcijas izplatību Latvijā, ko apliecina arī aprēķinātais aritmētiskais

¹ Tā kā šajos jautājumos atbilžu sadalījums ir pēc 5 ballu skalas, datu interpretācijā ir lietderīgi izmantot aritmētisko vidējo rādītāju. Dotajā pētījumā "1" nozīmē, ka korupcija nav problēma, bet "5" – , ka tā ir ļoti nopietna problēma.

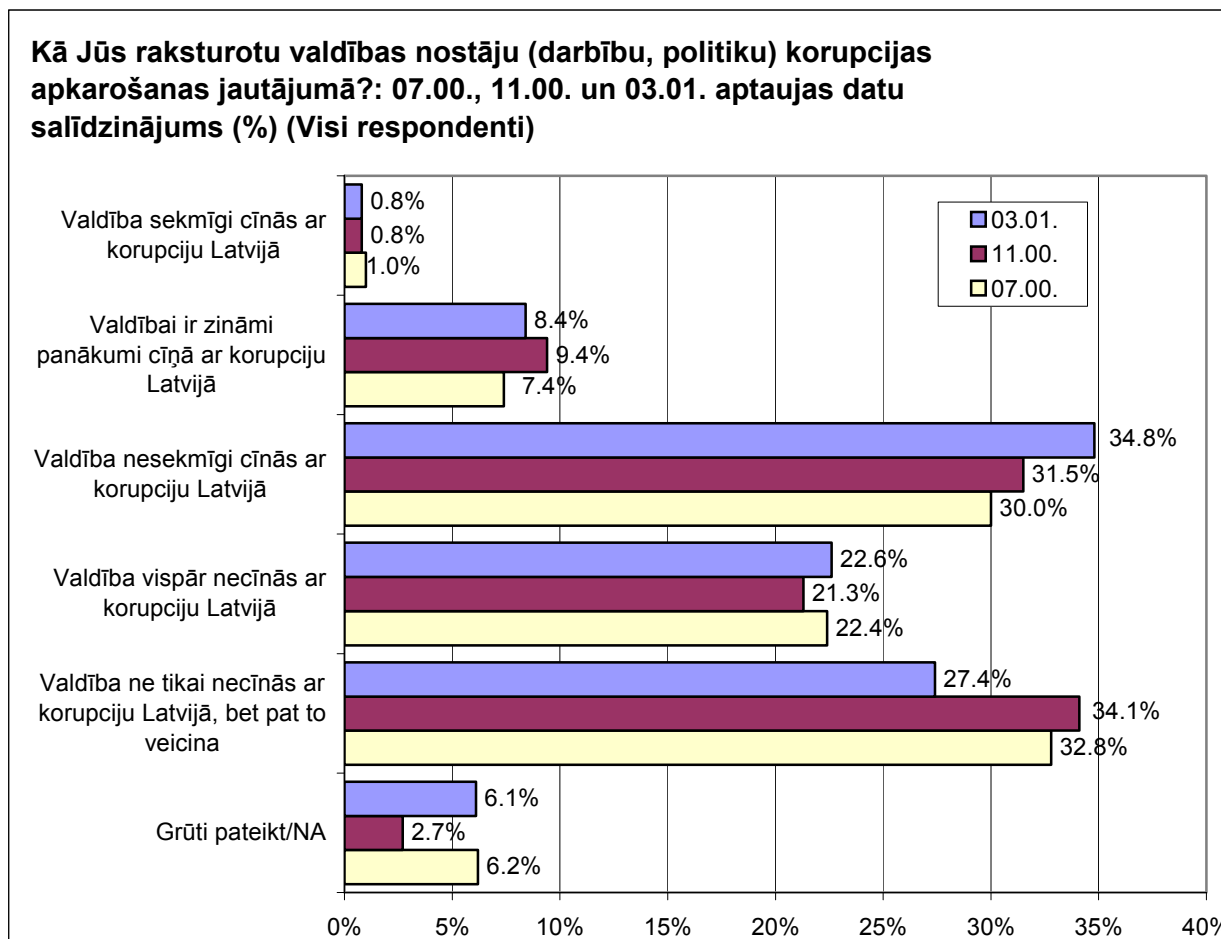
vidējais (attiecīgi 4.4589 un 4.5870). Jāatzīmē, ka pārējo Latvijas reģionu iedzīvotāju vidū šis rādītājs nepārsniedz 4.4229.

Nedaudz kritiskāki kā Latvijas pilsētās (t.sk. Rīgā) dzīvojošie (rādītājs nepārsniedz 4.3684), vērtējot korupcijas izplatību Latvijā, ir izrādījušies Latvijas lauku iedzīvotāji (4.4812).

Pārējās sociāldemogrāfisko grupu sniegtajās atbildēs nav vērojamas būtiskas atšķirības ne savstarpēji, ne no kopējā atbilžu sadalījuma.

Valdības nostāja korupcijas apkarošanas jautājumā

Respondentiem tika lūgts raksturot valdības nostāju korupcijas apkarošanas jautājumā. Aptaujas dalībnieki varēja savu viedokli paust secīgi izvietotā skalā, sākot no nostājas, ka “valdība sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā” un beidzot ar viedokli, ka “valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina”.

Kā liecina grafikā atspoguļotie rezultāti, Latvijas iedzīvotāju vidū visbiežāk ir minēts viedoklis, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* (34.8%). Nedaudz vairāk kā 1/4 jeb 27.4% aptaujāto uzskata, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina*. Nedaudz vairāk kā 1/5 jeb 22.6% respondentu norādījuši, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā*. Salīdzinoši viedokli par to, ka valdība *sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* ir pauduši tikai 0.8% respondentu. Savukārt 8.4% aptaujāto ir atzinuši, ka valdībai *ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju*.

Salīdzinot ar 2000. gada jūlija aptaujā iegūtajiem rezultātiem, atklājas, ka astoņu mēnešu laikā par 4.8% ir palielinājies to respondentu skaits, kuri sniedza atbildi: “valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā*”. Tomēr, jāatzīmē, ka par 5.4% ir samazinājies to aptaujāto skaits, kuri norādīja, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina*. Salīdzinot ar 2000. gada novembrī veikto aptauju ir nedaudz pieaudzis (par 3.4%) to Latvijas iedzīvotāju skaits, kuriem bijis grūti paust konkrētu nostāju šajā jautājumā (atbilde: “*grūti pateikt/NA*”) un rādītāji atgriezušies 2000. gada jūlija aptaujas līmenī (07.00 - 6.2%; 11.00. – 2.7%; 03.01. – 6.1%).

Aptaujātie vīrieši ir izrādījušies kritiskāk noskaņoti. Vīrieši (29.5%) nedaudz biežāk kā sievietes (25.5%) ir minējuši, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina*.

Analizējot rezultātus atkarībā no respondentu vecuma, atklājas, ka gados visjaunākie (18 līdz 24 g. v.) Latvijas iedzīvotāji ir caurmērā biežāk pauduši viedokli, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* (38.5%). Gados visvecākie respondenti (virs 55 g.v.) ir vidēji biežāk atzīmējuši, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā* (26.6%). Turpretī to, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju valstī, bet pat to veicina*, vidēji biežāk ir norādījuši respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem (32.5%).

Aplūkojot izglītības grupu pārstāvju sniegtās atbildes, redzams, ka aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību divas reizes biežāk kā caurmērā, vērtējot valdības nostāju korupcijas apkarošanas jautājumā, ir snieguši atbildi "*grūti pateikt/NA*" (13.6%). Jāatzīmē, ka respondenti ar vidējo un augstāko izglītību (~35.3%) biežāk kā aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību (31.1%) ir minējuši, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā*.

Latvieši biežāk kā caurmērā ir pauduši viedokli, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* (40.1%). Savukārt cittautieši savā vērtējumā izrādījušies kritiskāk noskaņoti. Viņi biežāk kā latvieši ir norādījuši, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā* (attiecīgi: 27.6% un 18.6%), kā arī, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina* (attiecīgi: 30.1% un 25.2%).

Līdzīgas sakarības kā tautību griezumā atklājas arī atkarībā no respondentu pilsonības. Respondenti bez LR pilsonības biežāk kā LR pilsoņi ir atzinuši, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā* (attiecīgi: 28.0% un 20.9%), kā arī, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina* (attiecīgi: 31.5% un 26.2%).

Nestrādājošie respondenti biežāk kā caurmērā ir norādījuši, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* (38.4%). Savukārt privātajā sektorā strādājošie vidēji biežāk kā pārējo nodarbinātības sfēru pārstāvji ir minējuši, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina* (32.1%).

Valsts iestādēs strādājošie (kalpotāji) (48.0%), skolnieki, studenti (40.3%) un māsaiņnieces (46.3%) vidēji biežāk uzskata, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā*. To, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā*, caurmērā biežāk ir atzīmējuši uzņēmēji (30.3%), zemnieki (33.3%), kā arī māsaiņnieces (29.3%). Savukārt speciālisti (31.6%), vadītāji, menedžeri (33.9%) un strādnieki (32.8%) ir izrādījušies viskritiskākie savā attieksmē pret valdības nostāju korupcijas apkarošanas jautājumā un salīdzinoši biežāk norādījuši, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina*.

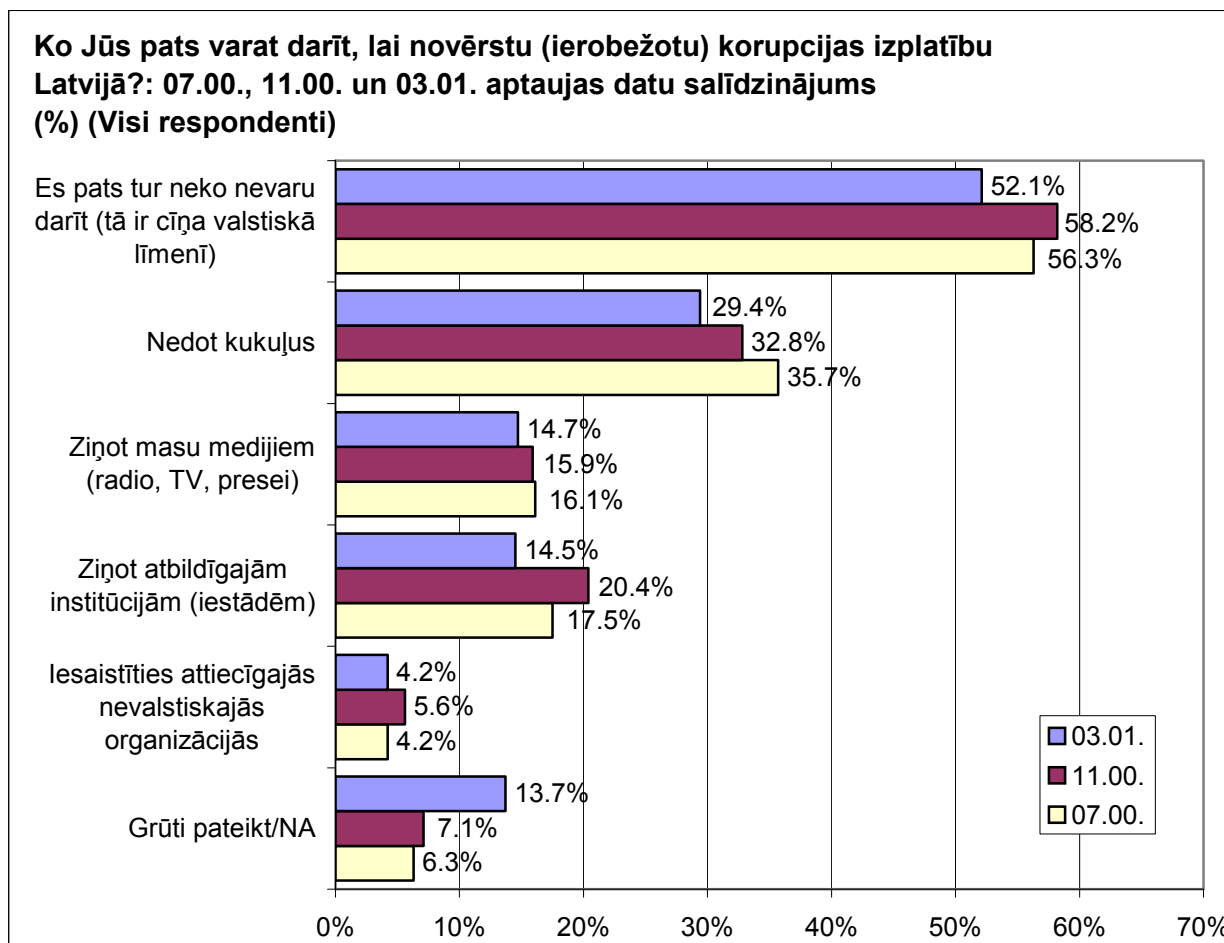
Vērojama tendence, ka respondenti ar augstāku ienākumu līmeni uz vienu ģimenes loekli mēnesī, biežāk tiecas norādīt, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina*. Šo atbildi ir norādījuši 40.4% aptaujāto ar augstu ienākumu līmeni (virs Ls127) un salīdzinoši 24.0% aptaujāto ar zemu ienākumu līmeni (līdz Ls42) uz vienu ģimenes loekli mēnesī.

Caurmērā biežāk viedokli, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā*, ir pauduši Zemgalē (40.1%) dzīvojošie. Latgalē dzīvojošie vidēji biežāk ir norādījuši, ka valdība *vispār necīnās ar korupciju Latvijā* (28.9%). Jāatzīmē, ka viskritiskākie valdības nostājas vērtējumā ir rīdzinieki un vidzemnieki, kuri salīdzinoši biežāk norādījuši, ka valdība *ne tikai necīnās ar korupciju, bet pat to veicina* (attiecīgi: 33.4% un 32.1%). Savukārt Kurzemes iedzīvotāji divas reizes biežāk kā vidēji nav spējuši paust konkrētu nostāju šajā jautājumā (atbilde: "*grūti pateikt/NA*") (13.6%).

Latvijas lauku iedzīvotāji vidēji biežāk kā Latvijas pilsētās dzīvojošie (t. sk. Rīgā) ir atzīmējuši, ka valdība *nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā* (42.5%). Salīdzinoši Latvijas pilsētās (t. sk. Rīgā) dzīvojošo vidū šīs atbildes īpatsvars nepārsniedz 34.2%.

Personīgā līdzdalība korupcijas izplatības novēršanā (ierobežošanā) Latvijā

Lai noskaidrotu aptaujas dalībnieku iespējamo līdzdalības pakāpi korupcijas izplatības novēršanā, viņiem tika uzdots jautājums: "Ko Jūs pats varat darīt, lai novērstu (ierobežotu) korupcijas izplatību Latvijā?". Aptaujā tika uzdots atklātā tipa jautājums (t.i., respondentiem netika piedāvāti gatavi atbilžu varianti, bet viņi brīvi formulēja savas domas). Fiksējot respondentu sniegtās atbildes, tās tika apkopotas grupās, izmantojot iepriekš sagatavotu alternatīvu sarakstu.

Tā kā respondenti varēja minēt vairākas darbības, kuras viņi paši var veikt korupcijas ierobežošanas nolūkos Latvijā, tad atbilžu kopējā summa pārsniedz 100%.

Kā redzams grafikā, vairāk kā puse Latvijas iedzīvotāju ir minējuši, ka korupcijas novēršanā *viņi paši neko nevar darīt, jo tā ir cīņa valstiskā līmenī* (52.1%). Vairāk kā 1/4 jeb 29.4% aptaujāto uzskata, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu *nedot kukuļus*. 14.7% aptaujāto ir norādījuši, ka varētu *ziņot masu medijiem (radio, TV, presei) un praktiski tikpat (14.5%) aptaujāto, - ka varētu ziņot atbildīgajām institūcijām (iestādēm)*. Salīdzinoši neliels respondentu skaits pieļauj iespēju, ka lai cīnītos ar korupciju, viņi varētu *iesaistīties attiecīgajās nevalstiskajās organizācijās* (4.2%).

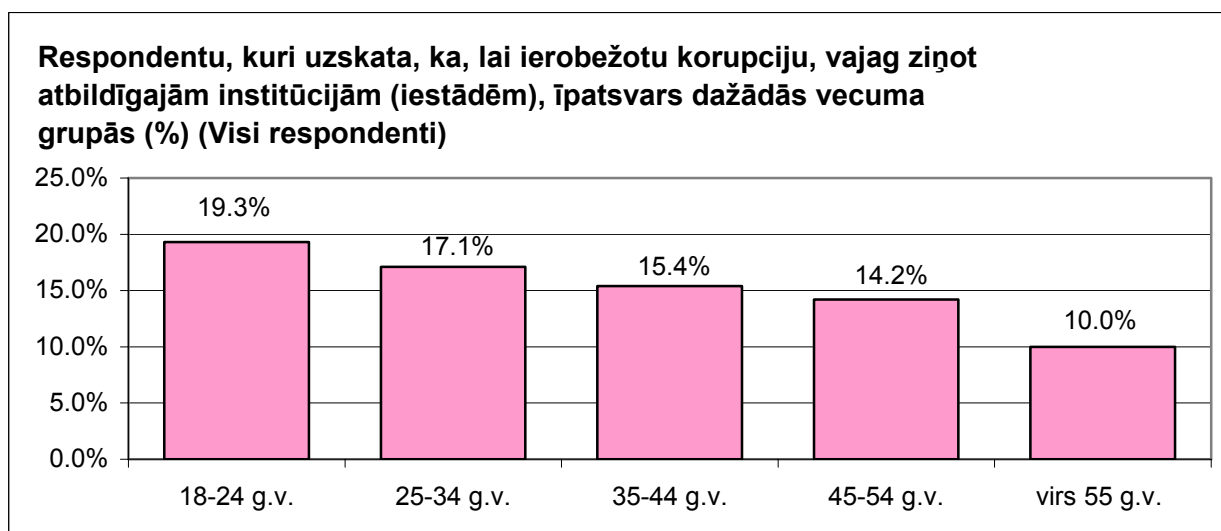
Salīdzinot ar 2000. gada jūlija, kā arī ar 2000. gada novembra aptauju, iegūtajos rezultātos ir vērojamas zināmas izmaiņas. Salīdzinoši ar pirms astoņiem mēnešiem (2000. gada jūlijā) veikto aptauju, par 5.8% ir samazinājies to respondentu skaits, kuri uzskata, ka viņi varētu *nedot kukuļus*. Tomēr jāatzīmē, ka nedaudz ir samazinājies arī to respondentu skaits, kuri uzskata, ka korupcijas apkarošanā *viņi paši neko nevar darīt*

(par 4.2%). 2001. gada marta aptaujā, salīdzinot ar 2000. gada novembra aptauju, respondenti par 5.9% retāk ir norādījuši, ka viņi par korupcijas gadījumiem varētu *ziņot atbildīgajām iestādēm*. Jāatzīmē, ka šajā aptaujā ir vērojams to respondentu skaita pieaugums, kuri nav spējuši paust konkrētu nostāju jautājumā par personīgo līdzdalību korupcijas novēršanā (atbildes: *“grūti pateikt/NA”*) (07.00. – 6.3%; 11.00. – 7.1%; 03.01. – 13.7%).

Vīriešu un sievietes sniegtajās atbildēs būtiskas atšķirības nav vērojamas.

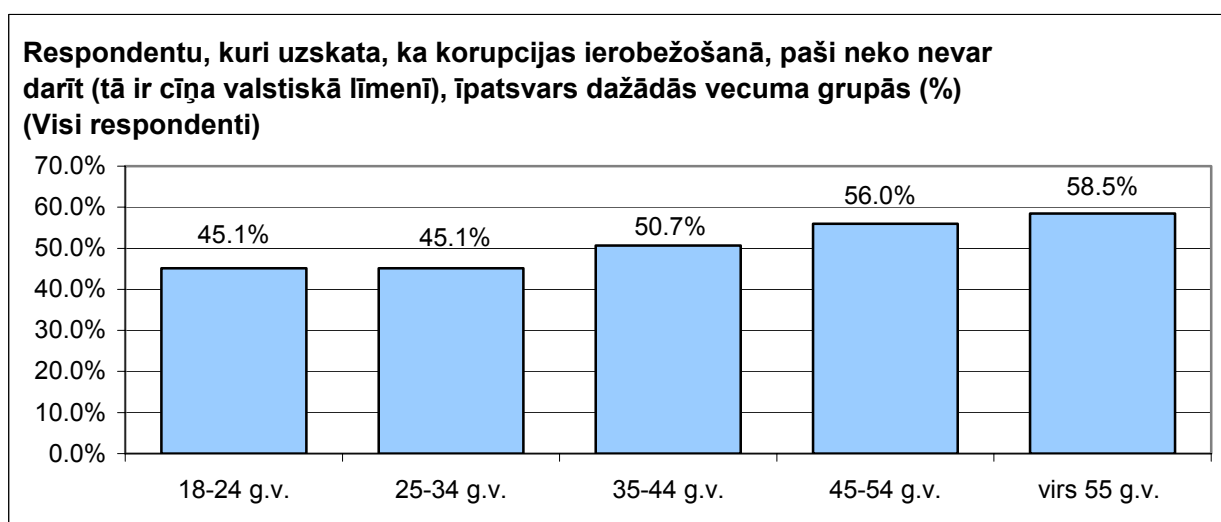
Turpretī parādās izteikta korelācija starp respondentu vecumu un tādām atbilžu alternatīvām kā *“ziņot atbildīgajām iestādēm”* un *“es pats tur neko nevaru darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)”*.

Sekojošajā grafikā ir attēlots, kāds ir atbildes *“ziņot atbildīgajām institūcijām”* īpatsvars dažādās vecuma grupās.

Grafiks liecina, ka, pieaugot respondentu vecumam, ir retāk izteikta varbūtība par korupcijas gadījumiem *ziņot atbildīgajām institūcijām*. Tātad gados jaunākie respondenti ir biežāk paiduši gatavību par korupcijas gadījumiem darīt zināmu *atbildīgajām institūcijām*.

Sekojošajā grafikā ir attēlots, kāds ir atbildes *“es pats tur neko nevaru darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)”* īpatsvars dažādās vecuma grupās.

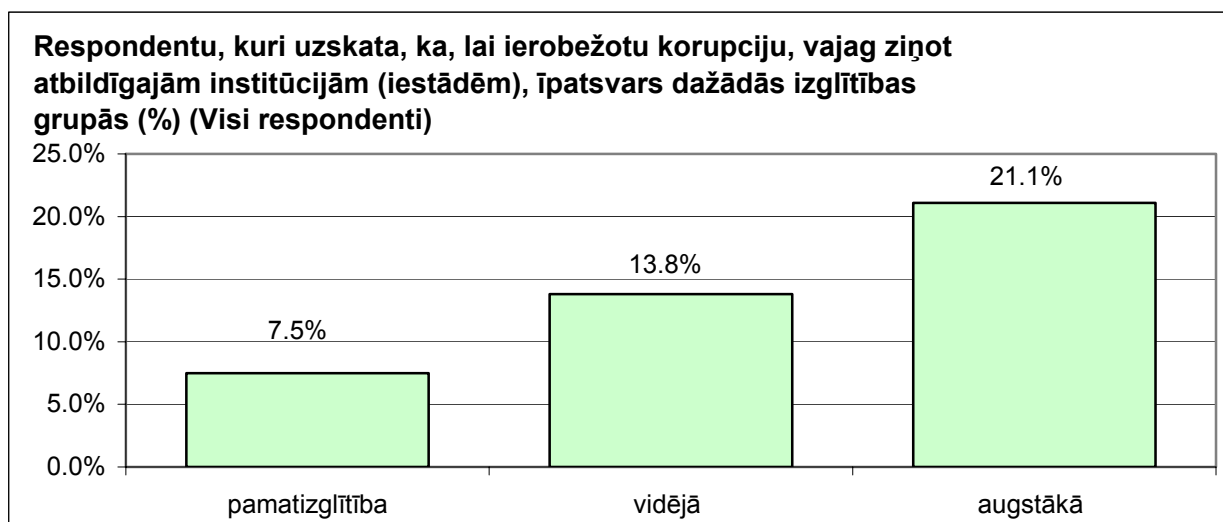

Grafikā redzams, ka, pieaugot respondentu vecumam, ir biežāk norādīts, ka cīņai ar korupciju ir jānotiek *valsts līmenī (es pat tur neko nevaru darīt)*.

Varētu atzīmēt, ka gados visjaunākie respondenti (18 – 24 g.v.) ir arī caurmērā biežāk atzīmējuši, ka, lai novērstu korupciju, viņi varētu *nedot kukuļus* (37.3%).

Aplūkojot atbilžu sadalījumu atkarībā no izglītības līmeņa, vērojama korelācija starp respondentu izglītības līmeni un atbilžu alternatīvas *“ziņot atbildīgajām iestādēm”* minēšanas biežumu.

Sekojošajā grafikā ir attēlots, kāds ir atbildes *“ziņot atbildīgajām institūcijām”* īpatsvars dažādās izglītības grupās.

Kā redzams, pieaugot Latvijas iedzīvotāju izglītības līmenim, ir biežāk izteikta gatavība par korupcijas gadījumiem *ziņot atbildīgajām iestādēm*.

Jāatzīmē, ka respondenti ar pamatzglītību caurmērā biežāk ir minējuši, ka viņiem ir grūti paust konkrētu nostāju šajā jautājumā (24.0%).

Latvieši par 8.3% biežāk kā cittautieši ir minējuši, ka korupcijas ierobežošanas nolūkos, viņi varētu *ziņot atbildīgajām institūcijām* (attiecīgi: 18.2% un 9.9%). Savukārt cittautieši nedaudz biežāk kā latvieši ir atzīmējuši, ka cīņā ar korupciju *viņi paši neko nevar darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)* (attiecīgi: 54.0% un 50.6%).

Līdzīgas sakarības kā tautību grupās, atklājas arī atkarībā no pilsonības. Tā 15.8% LR pilsoņu un 10.3% respondentu bez LR pilsonības ir atzīmējuši, ka par korupcijas gadījumiem viņi varētu *ziņot atbildīgajām institūcijām*.

Valsts sektorā strādājošie biežāk kā caurmērā ir norādījuši, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu *ziņot atbildīgajām institūcijām* (21.3%), bet nestrādājošie vidēji biežāk nav spējuši sniegt konkrētu atbildi un norādījuši, ka viņiem ir grūti pateikt (19.8%).

Aplūkojot iegūtās atbildes atkarībā no respondentu pamatnodarbošanās, atklājas, ka skolnieki, studenti un vadītāji, menedžeri vidēji biežāk ir norādījuši dažādas darbības, kuras viņi varētu veikt korupcijas apkarošanas nolūkos. Tā, piemēram, uzņēmēji (42.3%), zemnieki (41.3%), vadītāji, menedžeri (39.2%) un skolnieki, studenti (38.8%) caurmērā biežāk ir pauduši uzskatu, ka, lai ierobežotu korupciju, viņi varētu *nedot kukuļus*. Skolnieki, studenti vidēji biežāk ir minējuši arī, ka viņi varētu *iesaistīties attiecīgās nevalstiskās organizācijās* (11.2%). Gan uzņēmēji, gan skolēni, studenti salīdzinoši biežāk ir arī gatavi par korupcijas gadījumiem *ziņot masu medijiem un atbildīgām institūcijām*. Savukārt kalpotāji (valsts iestādēs strādājošie) (56.7%) un

strādnieki (56.1%) caurmērā biežāk ir atzīmējuši, ka cīņā ar korupciju *viņi paši neko nevar darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)*.

Respondentu sniegtajās atbildēs atkarībā no ienākumu līmeņa, redzams, ka, lai cīnītos ar korupciju, aptaujātie ar vidēji augstiem ienākumiem (Ls85 - Ls127) uz vienu ģimenes locekli mēnesī vidēji biežāk kā citu ienākumu grupu pārstāvji ir gatavi iesaistīties attiecīgajās *nevalstiskajās organizācijās* (8.9%). Šīs ienākumu grupas pārstāvji caurmērā biežāk par korupcijas gadījumiem ir arī gatavi ziņot *atbildīgajām institūcijām* (18.8%). Respondenti ar augstiem ienākumiem (virs Ls127) biežāk kā caurmērā šajā aptaujā ir norādījuši, ka korupcijas ierobežošanā *viņi paši neko nevar darīt* (63.8%).

Zemgales (35.1%) un Vidzemes (33.8%) iedzīvotāji caurmērā biežāk ir pauduši uzskatu, ka, lai ierobežotu korupcijas izplatību, varētu *nedot kukuļus*. Zemgalē dzīvojošie vidēji biežāk ir arī gatavi par korupcijas gadījumiem ziņot *atbildīgajām institūcijām* (21.5%). Savukārt Kurzemē un Latgalē dzīvojošie biežāk kā pārējo reģionu pārstāvji ir minējuši, ka cīņa ar korupciju ir *jāveic valstiskā līmenī (pats tur neko nevaru darīt)* (attieciņi: 56.8% un 58.6%).

Laukos dzīvojošie respondenti, salīdzinot ar Latvijas pilsētu iedzīvotājiem (arī Rīgas), biežāk kā korupcijas ierobežošanas iespēju ir minējuši *kukuļu nodošanu* (38.5%) un *ziņošānu atbildīgajām iestādēm* (20.1%). Jāatzīmē, ka rīdzinieku un citu Latvijas pilsētu iedzīvotāju sniegtās atbildes būtiski neatšķiras no kopējā atbilžu sadalījuma.

Aptaujā izmantotā anketa

Jautājumi par korupciju

1. Kā Jūs vērtētu korupciju: (iespējams viens atbildes variants)

Korupcija ir negatīva parādība	1
Korupcija var būt gan negatīva, gan arī pozitīva parādība	2
Korupcija ir pozitīva parādība	3
Grūti pateikt/NA	8

2. Kurās 3 sfērās, Jūsaprāt, korupcija ir visspēcīgākā (novērojama, sastopama visbiežāk)?

Biznesa sfērā	1
Valsts administrācijā (valsts institūcijās)	2
Pašvaldībās	3
Nevalstiskās organizācijās	4
Masu saziņas līdzekļos (presē, radio, TV)	5
Politikā (partijās, valdībā, Saeimā)	6
Medicīnā	7
Izglītībā	8
Citūr (nosaukt).....	9
Grūti pateikt/NA	98

3. Latvijas sabiedrībā pastāv dažādi viedokļi par korupcijas izplatību valstī. Vieni uzskata, ka tā ir nopietna problēma citi, ka tā nav problēma. Lūdzu, 5 ballu skalā novērtējiet, cik nopietna, Jūsaprāt, ir korupcijas problēma Latvija, pieņemot, ka "1" nozīmē, ka tā nav problēma, bet "5", ka tā ir ļoti nopietna problēma.

Nav problēma

Ļoti nopietna problēma

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Kā Jūs raksturotu valdības nostāju (darbību, politiku) korupcijas apkarošanas jautājumā? (iespējams viens atbildes variants)

Valdība sekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā	1
Valdībai ir zināmi panākumi cīņā ar korupciju Latvijā	2
Valdība nesekmīgi cīnās ar korupciju Latvijā	3
Valdība vispār necīnās ar korupciju Latvijā	4
Valdība ne tikai necīnās ar korupciju Latvijā, bet pat to veicina	5
Grūti pateikt/NA	8

5. Ko Jūs pats varat darīt, lai novērstu (ierobežotu) korupcijas izplatību Latvijā?

(iespējami vairāki atbilžu varianti)

Nedot kukuļus	1
Iesaistīties attiecīgajās nevalstiskajās organizācijās	2
Ziņot atbildīgajām institūcijām (iestādēm)	3
Ziņot masu medijiem (radio, TV, presei)	4
Es pats tur neko nevaru darīt (tā ir cīņa valstiskā līmenī)	5
Cits (nosaukt).....	6
Grūti pateikt/NA	8